

És az ige tetté lesz...

Beszélgetés Eisenbarth Krisztinával

Hogyan léphetek eleven kapcsolatba a Szentírással? Miképpen válhat életem eligazítójává, út-társává Isten igéje? Pusztá szó csak számomra, vagy mindennapjaim alakítója? E kérdések minden korban foglalkoztatták Krisztus követőit. Napjaink Isten-keresői is kutatják a maguk válságát, módszerét. Ezek közül az egyik a bibliodráma, amely a Szentírás egy-egy részletének, helyzetének átélte, átérzett vagy éppen játékos feldolgozásával segít a résztvevőknek, hogy a szavak mögé hatolva életté váljon bennük Isten igéje. E sajátos ön- és bibliaismereti módszerről kérdeztük Eisenbarth Krisztina főiskolai tanárt, aki a bibliodráma gyakorló szakértője.

Akik első ízben vesznek részt bibliodráma-kurzusokon, tudják-e, mire vállalkoznak?

– Mindig igyekszem megtudni, mi szél hozta az újonnan jötteket. Volt olyan hitoktató, aki bevallotta: új ötletekkel szeretné színesíteni megszürkült hittanóráit, vagy olyan újságíró, aki egy tájékoztató cikk megírását tartotta volna részvétele legnagyobb eredményének. Örülök, ha sikerül az ilyen elképzelések dajkáloít rávennem arra, hogy bocsátkozzanak bátran a bibliodráma folyamatába, és ne akarjanak *adni*, mielőtt megpróbáltak volna *elfogadni*. Aki rátalál a bilbiodráma „ízére”, az lassanként színesebb hittanórákat fog tartani – anélkül, hogy görcsösen új technikák elsajátítására törekedne.

Melyek a bibliodráma gyökerei?

– A bibliodráma összetett műfaj, több irányzata létezik. Önálló módszer, nem egy oldalhajtása a sokak által bizonyára ismert psi-

chodrámának, jóllehet felhasználja „kellékei” közül például a szerepválasztást, szerepcserét, rögtönzést, jelenetezést stb. A bibliodráma akkor értjük meg a legjobban, ha a keresztény hagyomány felől közelítünk hozzá. Eszerint nyilvánvaló, hogy Isten nem egy parancs- és szabálygyűjtemény révén akarta irányítani népet, hanem személyes jelenlétével vezette. Nem egy könyvvel ajándékozta meg az emberiséget, hanem saját Fiával, nem egy titkos tant bízott rá, hanem kapcsolatba lépett, szövetséget kötött vele. Isten és ember közös történetének, az üdvtörténeté magasztosult emberi eseménynek lett aztán mértéke a Biblia. Ez az „útikalauz” nem a múltba akar visszavezetni minket, hanem „szent könyvként” azzal az igénnyel lép fel, hogy életünk eligazítója legyen.

Minden korban valahogy így hangzott a feszítő kérdés: Hogyan léphetek eleven kapcsolatba a Szentírással, hogy története, szereplői, tanítása az én életem tartalmává váljanak, üzenete átjárja, „szent írássá” írja, üdvtörténeté alakítsa életemet? Hogyan tudok a pusztá szó mögé hatolva találkozni a megszólalókkal, magával a „Szóval”, az életemben megtestesülni akaró Igével? Minden kor talált e kérdésekre választ, mégpedig mindig *korszerű*, közösségi érvényű választ. Katedrálisok emberéletnyi odaadást igénylő üveglablakai, a passiójátékok, betlehemezések különféle formái, zarándoklatok liturgiái egyaránt tanúskodnak erről.

A bibliodráma műfaját nyilván korunk igényei hívták életre.

– Társadalmunkat – és benne az egyházakat is – információ- és szöözön jellemzi, amely ellen az egészséges szervezet ösztönösen védeke-

Találkozások, drámai helyzetek

zik: „Egyik fülelen be, a másikon ki.” Nemcsak istentiszteleteinken, szentmiséinken nyert aránytalanul nagy teret a szó, hanem hittan- és bibliaóráink is alapvetően verbális jellegűek. Nem a beszéd vezető szerepét kritizálom, hanem a szavak túlbujánzását a mondanivalóhoz képest, a monológ eluralkodását a párbeszéddel szemben.

A bibliodráma viszonylag kevés szóval él, így adja vissza a csenddel körülvett szó eredeti súlyát, méltóságát. Ez a „szó” lehet egyetlen szentírási vers egy egész hétvégén. Ez a „szükszavúság” is ismerős az imádság ősi, meditatív gyakorlatából.

Annak az embernek, akire a munkahelyén, az utcán, a családban és a médián keresztül rázúdul az információ- és szöveg, már akkor is nehezebbé esik a szavak mögé hatolnia, ha esetleg naponta kinyitja a Bibliáját. Ráadásul ilyen emberek lényegesen kevesebben vannak, mint azok, akik elevenebb, teljesebb élet után áhítoznak, csak nem tudják, hol, hogyan teljesülhet a vágyuk. A tanácstalanok, „lelki hajléktalanok” könnyen bebotorkálhatnak az ezredvég valamely okkult, sötét, primitív és manipulatív zsákutcájába, ahonnan többnyire nem könnyű visszatérni. Ebben a helyzetben kínál utat a bibliodráma – az élet kérdéseire választ kereső, Isten üzenetére kíváncsi kortársainknak felkínálható módszerként, amely minden újdonsága ellenére bőven merít a kereszténység, pontosabban az igehirdetés, az evangelizáció régi hagyományából is.

Mi történik egy bibliodráma-foglalkozáson? Milyen hatása van a résztvevőkre?

– Egy alkalommal azt a János-evangéliumban olvasható elbeszélést dolgoztuk fel, melyben Jézus azzal a kérdéssel fordul Jákob kútjánál a samariai asszonyhoz: „Adj innom!” Ezt az elemi igényt nem mindig olyan könnyű kimondanunk, és talán még nehezebb hangosan kimondott válasz nélkül hagynunk annak érdekében, hogy igazán sikerüljön meghallanunk, mit is vár tőlünk embertársunk, mi van a kérése mögött. Egy gyakorlatunk során ezt az evangéliumi részt „játszotta el” a csoport egy-egy párosa, kétszer

is, a szerepeket felcserélve. Közben arra lettem figyelmes, hogy az egyik résztvevő, egy idősebb férfi több kérést is variál, érthetetlen nyelven mond valamit, a samariai asszony szerepében viszont sugárzó arccal ismételteti: „Víz van, vizet azonnal hozok!” Azt gondoltam, a bácsi félreértette a feladatot. A közös megbeszélés során döböntem rá, hogy nagyon is jól értette, és egészen azonosult vele. Ezt az egzisztenciális súlyú párbeszédet ugyanis ifjúkorában, katonaként egyszer már lefolytatta – megszállt ruszin parasztoktól kérve kenyeret, tojást vagy tejet. De az ottani asszony csak szomorúan csóválta a fejét, mert nem volt semmijük. Boldogan hozott azonban friss vizet, amikor az éhes és szomjas katona már azzal is beérte. Vajon nem samariai asszonyként adott-e inni az a nincstelen asszony az idegennek, egy ellenséges nép képviselőjének, végső soron magának Jézusnak? Aki ráeszmél arra, hogy saját sorsa is beleszövedik a kinyilatkoztatás történetébe, annak a Biblia élete könyvévé válik.

Milyen sajátos eszközökkel, „technikákkal” él a műfaj?

– A bibliodráma hangsúlyozottan szem előtt tartja az ember teljes valóságát, a test-lélek-szellem egységét, gyakran él a testnyelv, a mozdulatok eszköztárával. Közismert tény, hogy testünk kevésbé tud „hazudni” vagy „mellébeszélni”, mint szavaink. Az is nyilvánvaló, hogy az az ember sokkal kevésbé azonosulhat a zsol-tár soraival – „Sírásomból Te perdíts táncra...” –, aki mélyen megveti a táncot, vagy túl kényelmes ahhoz, hogy megmoccanjon, mint az, aki megengedi, hogy Isten közelségének öröme átjárja, mozgásba lendítse őt testestül-lelkestül.

A bibliodráma vezetőjén múlik, hogy a kreativitás számos lehetőségéből (például az emberi hang vagy a zene eszköztárából) mit használ fel. És természetesen a résztvevőkön is, illetve azon a bibliai szövegen, amellyel a közösség segítségét felhasználva szeretnének személyesen találkozni.

A bibliodráma alapeleme a játék, az az önfeledtség, amellyel a gyermek érteni tanulja a világot.

Mondana erre is példát?

– Nyári találkozónkon a tanítványok versengése volt a téma. Többek közt úgy közeledtünk a szentírási történethez, hogy a résztvevők olyan gyerekek szerepébe élhették bele magukat, akik véletlenül tanúi voltak a tanítványok versengésének: annyit értettek belőle, amennyit gyerekfejjel érthettek, és úgy foglalkoztak a látottakkal és hallottakkal, ahogyan gyerekek szoktak – játék közben. Magam is csodálkoztam, miként válnak percek alatt önfeledt, ötletes gyermekké komoly hivatalokat betöltő felnőttek. A felszabadult játék révén közelebb jutottunk önmagunkhoz és a történet üzenetéhez: a hatalom kísértése, a vetélkedés tökéletességre törekvő keresztények számára is reális veszélyeket rejt, amelyekkel Jézus úgy szembesíti tanítványait, hogy közben nem szégyeníti meg, hanem gyermeki bizalmukhoz igyekszik visszavezetni őket.

Kiknek ajánlja a bibliodramát?

– Isten szétszóródott népének különböző életkorú, foglalkozású, műveltségű, vallású tagjait képes egy csoportba gyűjteni ez a módszer, amely a kölcsönös tanulás, a különbségek tisztázásának, elviselésének, kezelésének is eszköze. Hasznos lehet olyanok számára is, akik nem ismerik ugyan a Szentírást, de kíváncsiak üzenetére, egy-egy életkérdéssel kapcsolatos mondanivalójára. Az őszinte keresés stádiumában lévő, az egyházas vagy bibliás nyelvet nem beszélők kérdései, észrevételei nagyon jót tehetnek a csoportoknak, hiszen formálissá váló igazságok újragondolására, újraélésére készítetik a résztvevőket.

Új Ember, 1998. szeptember 6.

Szigeti László

Találkozások, drámai helyzetek